

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »VERIG« LESCE

LETO ... 4

ŠTEV. ... 9

IZ NAŠE SREDINE

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV

V mesecu avgustu sta upravni odbor in centralni delavski svet razpravljala o rezultatih poslovanja za I. polletje 1962. Poleg sklepa o potrditvi bilance za to obdobje sta ta organa upravljanja sprejela še naslednje pomembnejše sklepe:

1. Upravni odbor je na predlog sindikata odobril, da se med kolektivom izvede anketa o kolektivnem nezgodnem zavarovanju, ki naj bi se spremenila tako, da bi se zvišala mesečna premija zavarovanja od dosedanjih din 40.- na 100.- din mesečno po osebi. S tem pa bi vsak delavec, če bi zaradi nezgode v podjetju ali izven njega ne bil sposoben za delo, prejemal tudi dnevno odškodnino, katere pri sedanjem zavarovanju ni bilo.

Ker se je za predlagano spremembo zavarovanja izjavil kolektiv skoraj 100 % razen nekaj primerov v orodjarni, smo sklenili z Zavarovalnico Kranj novo zavarovanje z zvišano mesečno premijo din 100.-, ki se obračuna pri izplačilu OD vsakega 15. v mesecu za pretekli mesec.

To zavarovanje velja od 1. septembra dalje in bo vsak član kolektiva, ki se bo od tega dne dalje ponesrečil bodisi v podjetju ali izven njega, v slučaju invalidnosti prejel ustrezno odškodnino in ne glede na to, ali je nastopila invalidnost

ali ne, dnevno odškodnino za nezmožnost za delo od 3 do 200 dni.

2. Računovodstvo se zadolži, da s tistimi ekonomskimi enotami, ki so prevzele odvečne delavce iz obračunske enote žicovlek, uredi glede prevzema obveznosti, izvidira jočih iz posojila plačnega fonda v preteklih mesecih za tiste delavce, ki so bili premeščeni iz žicovleka.

Glavni predmet razprave na zadnjem zasedanju centralnega delavskega sveta je bila obravnava in ugotavljanje rezultatov poslovanja podjetja v I. polletju tega leta.

Z bilanco oziroma rezultati v tem obdobju ne moremo biti prav zadovoljni, ker so v primerjavi z istim obdobjem v letu 1961 precej slabši zlasti glede doseganja dobička.

Vzrokov za to je več, tako objektivnih kakor tudi subjektivnih.

Od opravičljivih razlogov so v glavnem znižanje cen pri gonilkah za kolesa in opremi. Največji izpad v kovačnici predstavljajo medobratne usluge, to so dela, ki jih obrat opravlja za druge ekonomske enote, zlasti za verižno kovačnico in OTV. Te storitve bo potrebno pregledati in eventualno spremeniti plansko ceno za medsebojni obračun.

Pri plužnih lemežih znaša znižanje dobička proti letu 1961 za 11 % zaradi novih izvoznih instrumentov, ki so nižji, kot so bili v letu 1961.

Znižanje dobička v okviru podjetja za 191 in pol milijona pri skoraj enaki realizaciji je posledica naslednjih razlogov:

- a) vkalkuliranje vseh osebnih dohodkov v lastno eno,
- b) nepopolne izkoriščenosti strojnih kapacitet v OTV za proizvodnjo sidrnih verig,
- c) nepričakovanega padca dobička v kovačnici iz že zgoraj navedenih razlogov.

Pri ocenjevanju in primerjavi uspehov z lanskim letom je treba posebno upoštevati:

- da smo v I. polletju 1961 delali še po starih cenah osnovnih surovin,
- da so se cene embalaži, pomožnemu materialu in uslugam povečale v glavnem v II. polletju preteklega leta,
- da smo znižali obrestno mero odjemalcev od 12 % na 10 % za neplačane račune in zvišali rabate,
- da smo imeli v letošnjem I. polletju manj naročil,
- da se je splošni prometni davek zvišal za 0,5 %.

Kljub večjim vkalkuliranim osebnim dohodkom so enote vijakarna, žebeljarna, verižna kovačnica in žicovlek dosegle še nekoliko večji dobiček. Zmanjšal pa se je dobiček v glavnem v kovačnici pri izdelkih in medobratnih uslugah.

Na podlagi podatkov o uspehu poslovanja v II. polletju letošnjega leta bo treba izvesti temeljito analizo po po-

sameznih ekonomskih enotah, predvsem tistih, ki ne dosegajo normalnega dobička.

V zvezi s tem je delavski svet ob potrditvi bilance za I. polletje sprejel naslednja priporočila upravnega odbora in sindikata za odstranitev subjektivnih razlogov, ki so vplivali na uspeh poslovanja v I. polletju:

1. Poiskati je treba vse vire in možnosti za zmanjšanje režijskih stroškov in po možnosti določiti normativ za vsak obrat posebej.
2. Primere nenormalnega izmeta je treba obravnavati, raziskati in ukrepati proti povzročiteljem za nastanek izmeta.
3. Obratni delavski sveti morajo posvetiti več pažnje delovni disciplini, vprašanju ugotavljanja izmeta, znižanju režijskih stroškov in sproti ukrepati.
4. Komerzialna služba naj skuša dobiti ustrezna naročila v taki meri, da bodo vse kapacitete zasedene, in nabavljati kvalitetne surovine.
5. Varčevanje potrošniškega materiala je treba zaostri s tem, da se bo leta racionalno izkoriščal.
6. Naloga vodstva vseh ekonomskih enot je, da si prizadevajo s pravilno organizacijo dela dvigniti storilnost, da zmanjšajo izmet in znižajo proizvodne stroške.
7. Absolutno je treba spremeniti odnos delavcev do strojev in orodja.

V zvezi s tem je treba v septembru mesecu organizirati poseben seminar za vse delavce in ključavničarje, ki delajo na strojih.

8. Znižati je treba zaloge narejenih izdelkov za 50 %, da se razbremeni-

jo skladišča in obratna sredstva.

9. V kolikor se pojavi stagnacija prodaje izdelkov na domačem trgu, naj komercialna služba poišče kupce na zunanjem trgu.

J. Ješe

PROIZVODNJA V AVGUSTU

V avgustu je bila količinska proizvodnja nekoliko slabša kot v preteklih mesecih. Posebno je bil močan upad v obratu vijakarna, kjer zaradi pomanjkanja naročil za domači trg in drobnega asortimana proizvodov nismo mogli zasedeti vseh kapacitet. Zato smo dober del kapacitet vijakačne proizvodnje že preusmerili na izvoz in bomo morali v prihodnje to še povečati ter tako popolnoma izkoristiti naše strojne zmogljivosti.

Tudi v obratu verigarne v avgustu nismo dosegli pričakovane količinske proizvodnje, predvsem zaradi zmanjšanja proizvodnje ročno varjenih verig, za katere nismo imeli dovolj naročil. Situacija se je sedaj bistveno spremenila in z novimi naročili za domače tržišče in posebno še za izvoz imamo že sedaj zasedene vse kapacitete verigarne do konca leta in še dalj. Povečati smo morali število zaposlenih in uvesti obratovanje v 3 izmenah. Kljub temu bo potrebno še nadalje skrbeti, da se izkoriščanje strojnih in ročnih kapacitet še večja, da bi lahko zadostili naročilom.

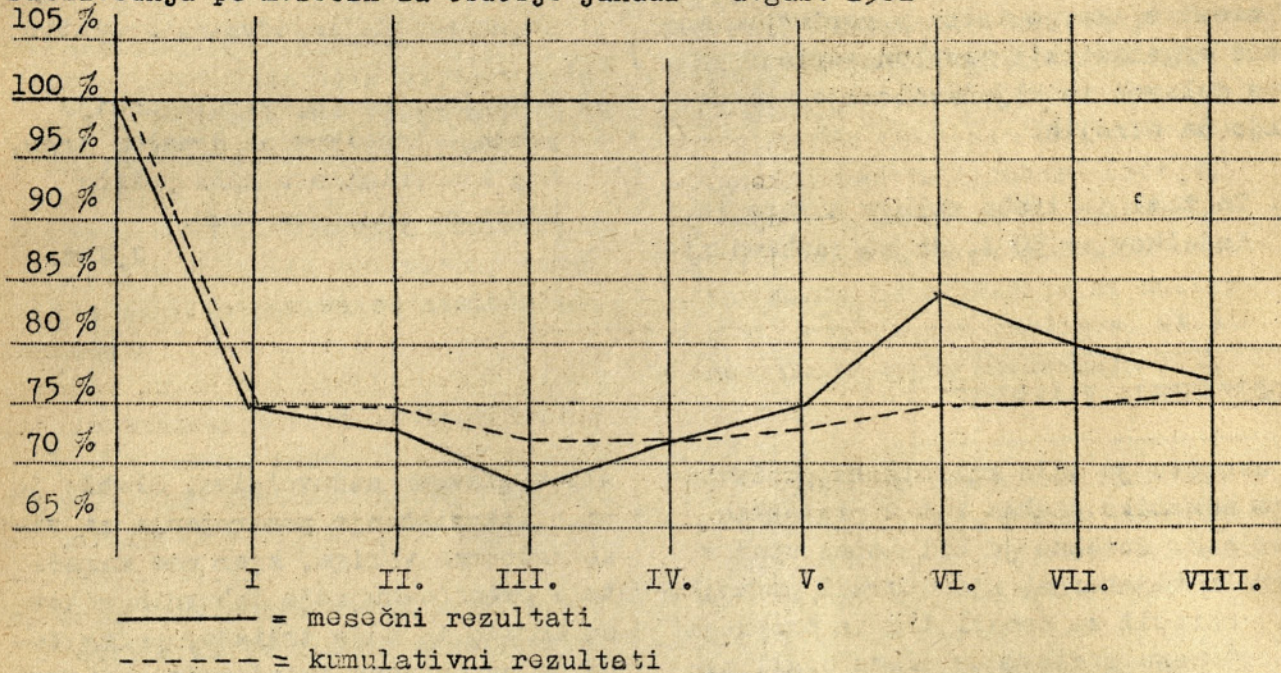
obratu OTV je bila proizvodnja v avgu-

stu v glavnem zadovoljiva. Slabše je bilo izkoriščanje postrojenja za visokoodporne verige, kjer nam zaradi tega grozi zamujanje dobavnih rokov za domače in tuje tržišče, poleg tega pa nepotrebno zmanjšanje proizvodnje.

Kovačnica je količinski plan dosegla v vseh proizvodih, razen pri opremi in cime verigah. Vendar bo potrebno, da se v tem obratu poveča proizvodnja opreme za sidrne verige, ki jih izdeluje obrat OTV. Posebno pozornost mora obrat kovačnica posvetiti čim racionalnejšemu načinu proizvodnje, boljšemu izkoristku surovin ter uvesti delovne postopke brez nepotrebnih faz dela, ki samo večajo lastno ceno, niso pa nujne za končni izdelek. Na ta način bo zrasla stopnja dobička, oziroma naši proizvodi bodo cenejši.

V tem obratu bo nujno uvesti en ali več novih proizvodov v nadomestilo traktorskih priključkov, katerih proizvodnja bo konec leta zaradi izčrpanosti naročil za določen čas ponehala.

Proizvodnja po mesecih za obdobje januar - avgust 1962

J. Ljubič

KAKO ZMANJŠATI ZAMUDE TERMINSKIH ROKOV

Delovni kolektivi so v povojni, socialistični graditvi dosegali iz leta v leto večje uspehe. Pri tem ni igral majhne vloge vedno močnejši in sposobnejši kader. Ta je omogočal tehnične izpopolnitve in uvajal modernejšo organizacijo, ki je zajela tudi pripravo dela.

Delo se organizira na osnovi mesečnih planov, ki so sestavljeni na podlagi naročil in razpeložljivih kapacitet. Na ta način imamo lahko točen pregled zmogljivosti vsakega obrata za vse artikle. Modernega in uspešnega gospodarjenja si namreč ne moremo zamisliti brez planiranja proizvodnje. To epravlja planski oddelek, ki tako predstavlja operativno gonilno silo podjetja.

o vrstice o organizaciji dela sem že
 napisati zato, da bi vsak delavec

spoznal način dela in naloge priprave dela in planskega oddelka. Menim, da bo to pozitivno učinkovalo na prizadevanje delavcev pri njihovem delu. Važen člen v tej službi je tudi terminiranje, ki mora skrbeti, da se mesečni plan izpolni. To pa doseže tako, da pravilno in pravočasno poskrbi, da produkcija redno teče. Zato mislim, da je prav, če delavci spoznajo, kako se organizira delo. V podjetju vsak dan razpravljamo o proizvodnih planih in njihovi izpolnitvi. Prav je, če izpolnjevanje planov dnevno spremljamo in si prizadevamo, da proizvodnih rokov ne zamujamo. Pravočasno narejeno in poslano blago naveže kupca na nas, in to ne glede na to, ali imamo opravka z domačim ali tujim kupcem. Pri izvozu pa moramo paziti na točne roke tudi zato, ker ne smemo zamuditi v naprej po-

stavljenih datumov prevoza pošiljk v namembne države.

Želim poudariti predvsem to, da neposredni proizvajalci lahko velike priponorejo k ažurnemu izpolnjevanju pogodbenih obveznosti. Potrebno je, da se delavci seznanijo s celotnim postopkom priprave dela in same proizvodnje do zaključka, ko odpošljemo naročene artikle.

Za vsak izdelek se najprej določi tehnološki postopek dela, ki predvideva, koliko operacij je potrebno za izgotovitev artikla. Na osnovi tega planski oddelek napiše delovne naloge za vse predvidene faze dela, Iz delovnega naloga je razvidno, za kakšno fazo dela gre, število kosov, ki se morajo izdelati ter termin, ko morajo biti izdelki narejeni, kar se mi zdi najbolj važno. Poleg tega je na delovnem nalogu označena številka stroškovnega mesta in tu-

di norma. Vsak delavec se mora zave- dati, da predstavlja člen v verigi nas vseh skupaj in naj si zato na delovnem mestu prizadeva in pripomore, da bomo proizvodne naloge pravočasno izpolnjevali.

Poučen delavec se bo lotil dela z večjo resnostjo in skrbjo in bo omogočil tudi svojemu sodelavcu redno opravljanje tistih faz izdelave, ki jih ta dela.

Na koncu želim podčrtati tudi to, da je za kolektiv samo koristno, če delavci pri svojem delu mislijo tudi na racionalizacijo delovnega postopka. Pri marsikaterem artiklu bi se dalo zmanjšati število ali čas operacij in s tem doseči znižanje proizvodnih stroškov. Umestni racionalizacijski predlogi lahko koristijo tvorcu nove zamisli in podjetju v celoti.

J.Vovk

NADOMESTNE VOLITVE V ZBOR PROIZVAJALCEV

Na dne 30. avgusta so bile izvršene nadomestne volitve v zbor proizvajalcev ObLO Radovljica. Kot smo že objavili, so bile nadomestne volitve zaradi odhoda iz podjetja tov. Janka Zorka, ki je bil iz naše tovarne izvoljen za člana ZP. Kandidirali so trije kandidati, in sicer Anton Eržen iz orodjarne, Vitomir Rems in Franc Hanžič iz kovačnice. Nadomestne volitve so bile samo za kovačnico, režijske obrate in uslužbence, to je v volilni enoti, kjer je bil pred leti izvoljen Janko Zorko.

Rezultat volitev: v volilnem seznamu je bilo vpisanih 395 volilcev. Od teh jih je bilo 313 ali 79,03 % od vseh vpisa-

nih volilcev. Opravičeno odsotnih, to je na dopustu, službenem potovanju in bolovanju pa je bilo 66 volilcev. Neopravičeno odsotnih ali tako imenovane abstinence je bilo 14 volilcev. Od vseh oddanih glasovnic je bilo 17 neveljavnih.

Kandidati so dobili sledeče število glasov: Eržen Anton 122, Hanžič Franc 105 in Rems Vitomir 69 glasov. Ker se je volil samo en kandidat, je bil torej izvoljen za člana ZP ObLO Radovljica Anton Eržen, ki je dobil največ glasov in bo odslej zastopal naše podjetje v tem občinskem forumu.

N.Bulut

POMOČ PRI REŠEVANJU OSEBNIH IN DRUŽINSKIH VPRAŠANJ

S prihodom na delo člani kolektiva ne morejo pustiti ob strani svojih osebnih in družinskih problemov. Če ti problemi obstoje, vsekakor vplivajo na razpoloženje delavcev, na njihov odnos do dela in delavce, s katerimi delajo. Vse to končno vpliva na produktivnost dela in osebne dohodke teh delavcev.

Eina od posledic nerešenih osebnih problemov je tudi njihovo vdajanje asocialnega pojavom, kar se manifestira v alkoholizmu, nedisciplini, nemarnem odnosu do družbene lastnine i.pd.

Alkoholizem se v naši deželi vedno bolj očitno pojavlja kot družbeni problem. Uživanje vedno večjih količin alkohola med delavci povzroča vedno resnejše posledice za družbo na zdravstvenem, ekonomskem, socialnem in kulturnem polju.

Alkoholiki predstavljajo za delovni kolektiv kot celoto tudi v primeru, kadar jih ni mnogo, velik problem (nedisciplin, zamude, nezgode, motnje v medsebojnih odnosih i.pd.). Pomagati takim ljudem ni samo dolžnost družbenih organizacij, ampak je to tudi naloga strokovnih služb podjetja, posebno socialnega delavca. Pomoč alkoholikom, da opustijo pijačo, je trajna naloga, za katero je treba mnogo potrpljenja, razgovorov, obiskov družine in delavcev, s katerimi ta človek dela, in pošiljanje na zdravljenje. Pri tem si je treba čim največ prizadevati, da se odstranijo vzroki, zaradi katerih je človek začel piti. Brez tega zdravljenja ne bo imelo pozitivnih rezultatov. Da bi bilo takih primerov čim manj, je treba odklanjati vzroke, ki ljudi lahko privedejo na to

pot. Posebno pozornost je treba v tem pogledu posvetiti mladini.

Neprilagodljivosti ritmu dela, novemu okolju, spremembam, ki se pojavljajo v družini zaradi zaposlenosti žena izven gospodinjstva i.pd. pripeljejo čisto do spornih vprašanj v zakonu. To je lahko vzrok težjih motenj v zakonskih odnosih, ki negativno vplivajo na otroke in starše ter njihov odnos do dela in družbe.

Ustanavljanje posvetovalnic v gospodarskih organizacijah ali za več gospodarskih organizacij skupaj v komuni, potem stalni dnevi in ure, kadar se socialni delavec, psiholog, zdravnik, pravnik in pedagog razgovarja o njihovih osebnih družinskih problemih, so zelo primerni ukrepi. Ljudje si vse bolj pogosto iščejo pri strokovnjakih in aktivistih družbenih organizacij nasvete o raznovrstnih vprašanjih, ne samo glede svojega intimnega življenja, temveč tudi zaradi reguliranja svojih pravic, materialnih interesov i.pd. Zaradi tega bi bilo posebno v večjih gospodarskih organizacijah koristno omogočiti članom kolektiva, da dobijo tovrstne nasvete od strokovnih služb v podjetju. To lahko ugodno vpliva na ustvarjanje prijateljske in odkritosrčne atmosfere v podjetju, na razvijanje solidarnosti med delavci, kar bi utrdilo enotnost kolektiva kot celote in odnose med ljudmi.

Razgovori, s katerimi se ljudem pomaga pri reševanju osebnih zadev, so lahko obenem tudi vir spoznavanja mno-

gih drobnih nepravilnosti v delu podjetja, na primer v organizaciji, pogojih dela ali odnosih med ljudmi. To omogoča socialnemu delavcu in drugim, ki se s temi vprašanji v podjetju bavijo, da opozore svoje nadrejene na nepravilnosti in da jih pomagajo odstraniti. In nazadnje strokovnjaki s takim delom z ljudmi le-te vzgajajo, jih pomagajo, da se lažje prilagode okolju in delu v podjetju; s tem se

odklanjajo nepotrebne fluktuacija, premestitve, konflikti in vzpodbujajo k disciplini, izobrazbi, izpopolnjevanju in podobno.

Potrebno bi bilo, da bi o teh stvarih razpravljali v gospodarskih organizacijah oziroma primerno bi bilo, da bi o ustanovitvi take posvetovalnice v okviru komune razpravljali pristojni občinski organi.

J. Ješe

EKONOMISTI NA PRAKSI V TOVARNI

Ekonomski fakulteta v Ljubljani tudi letos nadaljuje s preizkušeno pedagoško metodo povezovanja teoretskega študija s prakso. Tako odidejo študentje II. in III. letnika v poletnih mesecih po podjetjih. To naj bi bili prvi koraki k izvrševanju marksističnega načela povezovanja teorije in prakse. Vsakemu študentu je pogoj, da do diplome opravi dva meseca praktičnega dela v gospodarstvu. Razumljivo je, da odidejo štipendisti po svojih podjetjih, ker je navadno to že postavka v pogodbi. Nekaj, predvsem višji letniki, pa jih odide tudi v inozemstvo. Pri Zvezi študentov deluje namreč organizacija AISEC, ki ima nalogo, da skrbi za mednarodno izmenjavo praktikantov. Domače pošilja ven, tujim pa zagotovi oskrbo pri nas. Izmenjava študentov se vrši z Nemčijo, Francijo, Poljsko, Tunizijo, letos pa jih je odšlo nekaj celo v Ameriko.

Celotno praktično delo v podjetju je razdeljeno v dva dela, vsak pa traja po en mesec. V prvem mesecu, to je prvo leto prakse, naj bi se praktikant seznanil z namenom in lokacijo podjet-

ja, s tehnološkim procesom, z organizacijo funkcionalnih služb in na splošno s sedanjo aktualno problematiko podjetja. Drugi mesec pa naj bi se posvetil neki konkretni nalogi v podjetju, kot problematiki proizvodnje, organizaciji po ekonomskih enotah, meril pri delitvi osebnega dohodka, analizi produktivnosti in podobno.

Podatke za takšno analizo išče praktikant v podjetju pri vodilnih uslužbencih, tu pa nastopajo težave zaradi pomanjkanja časa in prezaposlenosti le-teh. Vendar je takšen način dela edino uspešen in nujen pri vzgoji ekonomskih kadrov za naše gospodarstvo. Predvsem važno je to pri štipendistih, saj se na takšen način bodoči uslužbenci že v grobem seznanja s svojim delom. Prepričan sem, da se bo vsak dober nasvet in izkušnja praktikanta obrestovala pri njegovem bodočem delu v podjetju.

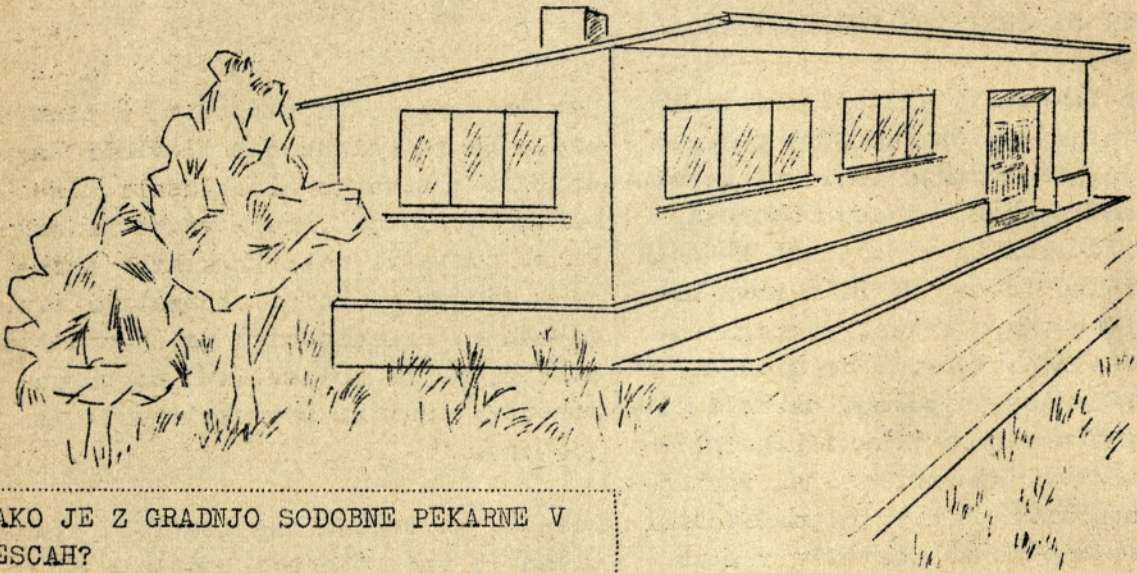
V zadnjem semestru študija dela študent diplomsko nalogo. Mislim, da bi

bilo koristno, če bi zvel študent delo iz problematike podjetja, kjer se bo kasneje zaposlil. Obveznost podjet-

ja bi bila v tem primeru, da diplomantu to omogoči in mu da na razpolago ustrezne podatke.

V. Marzidovšek

IZ KOMUNE

KAKO JE Z GRADNJO SODOBNE PEKARNE V LESCAH?

Že nekaj mesecev se govori o izgradnji moderne in sodobne pekarnice za kruh v Lescah. Da bi naši bralci bili seznanjeni, kako je s tem vprašanjem, bomo napisali nekaj informacij v zvezi s tem.

V radovljiški in jeseniški občini obstoji, kot je že znano, več manjših privatnih pekarn, nekaj pa tudi pekarn, ki so v družbeni lastnini. Glede na zastarelost teh pekarn in na modernizacijo v vseh panogah so v obeh občinah prišli do zaključka, da je najbolje zgraditi veliko sodobno pekarno, ki

naj bi preskrbovala prebivalstvo obeh občin z dobrim in kvalitetnim kruhom. Po predhodnih ožjih razpravah in dogovorih med obema občinama so v preteklem mesecu o tem razpravljali tudi na obeh zborih ObLO Radovljica in sklenili, da se odobri izgraditev pekarnice v Lescah. Da bi utemeljili to gradnjo, je potrebno navesti nekaj osnovnih podatkov, ki jo opravičujejo. Na območju občin Radovljica in Jesenice živi sedaj preko 52.000 prebivalcev in ti porabijo dnevno okoli 6.500 kg kruha. Za preskrbo s kru-

hom in slaščicami je v obeh občinah 9 družbenih in 10 zasebnih pekarn. Obstojne kapacitete niso zadostne, imajo drag način pečenja kruha ter nimajo možnosti, da bi se prilagajale potrebam, ki nastajajo posebno ob sobotah in nedeljah v sezonskih mesecih. Sedanji obrati tudi v higienskem pogledu in embaliranju niso primerni. Zaradi tega se pri obeh občinah odločili za izgraditev velike moderne pekarnе, ki naj bi bila naj sodobneje opremljena in v celoti mehanizirana. Pekarna bo zgrajena v Lescah v neposredni bližini novega skladišča, ki stoji v Lescah in ki lahko sprejme ogromne količine žitnih zalog. Skladišče je pod upravo podjetja "ŽITO" Ljubljana. Ker so Lesce nekako naravni center in ker je tam že skladišče žica, so se odločili za graditev v Lescah.

Stroški za graditev nove pekarnе, ki bi s svojimi kapacitetami lahko krila vse potrebe prebivalstva obeh občin, bodo znašale po predračunu okoli 297 milijonov dinarjev. Če bi gradili področne pekarnе, to se pravi več manjših pekarn v različnih krajih, bi pa stroški znašali preko 380 milijonov dinarjev, torej bi bilo to mnogo dražje kot pa graditev ene centralne pekarnе, kar tudi govori v prid izgraditvi centralne pekarnе.

Poleg tega, da bo graditev centralne pekarnе cenejša kot graditev področnih pekarn, bo pečenje kruha in slaščic mnogo bolj ekonomično in bo produktivnost na posameznega zaposlenega v novi centralni pekarni neprimerno večja kot v današnjih ali pa v področnih pekarnah. Kruh iz centralne pekarnе se bo razvažal s sodobnimi prevoznimi sredstvi, ki jih bodo nabavili in ki so za to posebej narejena. Odpadlo bo seveda sedanje

razvažanje moke po raznih krajih in pekarnah v obeh občinah. Tudi higienskimi predpisi, s tem načinom prevažanja bo v celoti zadoščeno. Poleg tega bo z izgraditvijo nove pekarnе podana možnost pocenitve kruha. Vsi razlogi torej od tehnoloških, ekonomskih, lokacijskih in preskrbovalnih govore v prid izgraditve centralne pekarnе v Lescah za teritorij obeh občin.

Glavni investitor bo podjetje "ŽITO" Ljubljana s 50 % celokupne investicije, ostalih 50 % pa bosta krila ObLO Jesenice in Radovljica s prispevki oziroma udeležbi posameznih občin po dogovoru. V zvezi s tem so na zadnji seji obeh Zborov ObLO Radovljica odborniki poslušali obsežno poročilo o izgraditvi pekarnе in preskrbi prebivalstva s kruhom ter po obsežni razpravi sprejeli sklep, da se graditev pekarnе v Lescah čim prej prične. S tem je obenem dana naloga upravnim in drugim organom obeh občin, da realizirajo to zamisel.

Pri podjetju "ŽITO" Ljubljana so tudi razpravljali o tem vprašanju in po izjavah zastopnika tega podjetja na seji LO v Radovljici so že sprejeli sklep in odobrili 50 % svoje udeležbe pri tej gradnji. Tako bo s to izgraditvijo dokončno in za več deset let rešeno vprašanje preskrbe prebivalstva s kruhom na Gorenjskem. Dosedanje lokale, to je lokale pekarnе v privatni ali družbeni posesti, bodo lahko izkoristili za druge potrebe, kot n.pr. za razne lokale ali pa jih bodo preuredili v stanovanjske prostore.

N. Bulut

OB ŠOBČEVEM BAJARJU

Okoličani še bolj pa domačini se še dobro spominjajo, kako so leta 1956 zasadili prve lopate in zabrneli prvi stroji za očiščenje že skoraj popolnoma zaraslega Šobčevega bazarja. Zamisel, očistiti staro mlakužo, napraviti iz nje prikupno majhno jezerce z ličnim otočičem ter primerno ureditvijo okoliških prostorov, je kaj kmalu našla dosti navdušenih pristašev. Mlado, takrat šele na novo ustanovljeno Turistično društvo Lesce se je nenadoma znašlo v vrtincu ogromnega dela, katerega pa so spremljale še organizacijske ter finančne težave. Z vztrajnostjo ter mnogo dobre volje članov odbora TD ter pomočjo ostalih članov, vaščanov in okoličanov ter sodelovanjem delovnih kolektivov, šolske mladine, političnih in družbenih organizacij in pripadnikov JLA so se pokazali prvi uspehi že po dveh letih, ko je celotni objekt dobil že prve obrise današnje oblike in kot tak že pričel služiti svojemu namenu.

Z dobrim gospodarjenjem in velikim prizadevanjem TD ter pomočjo in tesnim sodelovanjem večine vaščanov ter organov oblasti se je celotni objekt izpopolnjeval, dobival čedalje lepšo obliko ter postajal vse prikupnejši. Vsako sezono smo lahko opazili kaj novega. Tako je bila zgrajena dovozna cesta, bife, weekend hišice, sanitarije, obloga obale, vodovod, elektrifikacija, recepcija, urejen zgornji bazen itd.

Letošnjo pomlad pa je bila zgrajena nova restavracija, ker mali bife ni več zadoščal potrebam. Protiprašno je bilo obdelano tudi cestišče, ki vodi po camp prostoru.

Tako so dobile Lesce in okolica objekt, ki nudi vsem prebivalcem od zgodnje pomladi do pozne jeseni vsestranski užitek. Preko letnih mesecev kopanje in sonce, v pomladnih in jesenskih dnevih pa lepe sprehode ob jezeru in borovih gozdičkih s kratkim počitkom na klopcah ob kozarčku dobre kapljice pri restavraciji.

Da je pri Šobcu res lepo, pa nam potrjujejo nešteti obiskovalci iz bližnjih in daljnih krajev naše republike, kakor tudi iz ostalih republik. Posebno pa je zaslovel Šobec kot mednarodni Camping. Saj so bili zabeleženi v letu 1961 obiskovalci iz 18 držav z 9.400 nočitvami, v letu 1962 pa so že do sedaj zabeleženi obiskovalci iz 21 držav s preko 12.000 nočitvami.

Edinstven pogled se je nudil obiskovalcem v mesecu juliju in avgustu že ob vstopu na prve savske terase, ki so bile lepo posejane z neštetimi šotori in plapolajočimi zastavami naših mladinskih turistov - tabornikov. Preko 500 mladincev, mladink in pionirjev iz Štajerske, Primorske in Zasavja ter Zagreba in Beograda je prebilo povprečno 15 dni pod šotori ob soncu, kopanju in lepih izletih v bližnje zanimive kraje.

Še lepši pogled pa se je odprl na sam bazar in okolico, ki je bila vsa posejana z raznobarnimi šotori, avtomobili ter žvrgolenjem kopalcev v vodi in ostalih obiskovalcev okrog restavracije in v borovih gozdičkih. Saj je bilo zabeleženo zlasti ob

šepih nedeljah tudi do 5.000 obiskovalcev.

Celotnemu objektu pa še manjka marsikaj. Posebno bo treba poskrbeti še za razne vodne rekvizite in športne naprave, da se bomo obiskovalci ne le kopalili in sončili, ampak se izživljali še v raznih igrah in podobno. Dalje bo nujno izdelati dokončni ureditveni načrt celotnega okolja vključno s savskimi terasami, ki se razprostirajo proti Radovljici, Leseam in Bledu in so posebno primerne za taborjenja in morda za manjša weekend naselja.

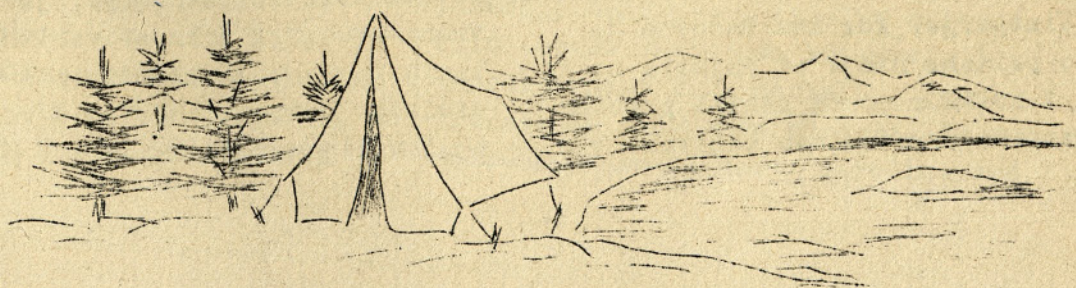
Na podlagi izkušenj in po narekovanju potreb je upravni odbor TD izdelal program del, ki jih bo nujno opraviti do prihodnje sezone. V glavnem so to sledeče naloge:

- dokončna ureditev bazarja, to je obložitev s kamenjem še 200 m vzhodne obale, Izvršitev drenaže in ureditev obale za plažo ter tlakovanje dna bazarja okoli otoka, da se omili kaljenje vode.
- Dokončna ureditev dotočnega malega bazena z ustreznimi čistilnimi napravami in ureditev malega otoka.
- postavitve novih sanitarij z ustreznimi zidanimi kabinami, pralnico ter likalnico na prostoru med restavracijo in Šobcem.
- Nadalje razširitev camping prostorov v smeri vzhodno in južno od weekend hišic.
- Podaljšanje vodovoda in postavitve novih fontan na razširjenem prostoru.

- Novo odpiranje travnatih površin z nasipavanjem zemlje in posejanjem trave.
- Zgraditev balinišča ob robu med kioskom "Murke" in provizornimi kabinami za razvedrilo zlasti odraslih.
- Zgraditev provizornega igrišča za odbojko.
- Ker leseni otroški bazen že razpada, bo izdelan nov bazen z jekleno konstrukcijo.
- Barvanje miz, klopi ter mostička na otok.
- Obnova in asfaltiranje ceste od priključka na blejsko cesto in v Lesce.
- Ker Sava trga bregove na zapadni strani campinga, jo bo nujno regulirati.
- Zaradi stalno naraščajočega prometa bo treba misliti tudi na telefonsko zvezo.
- Nadalje bo treba urediti glede lastništva bazarja ter potrebnih okoliških prostorov, to je odkupiti ali zamenjati zemljišča.
- Zgraditev nekaj novih weekend hišic. Poleg vsega naštetega pa še več drobnih del, ki pa niso omenjena.

Iz programa je razvidno, da so perspektive velike. Bodo pa terjale mnogo truda in seveda tudi finančnih sredstev. Izvedba programa pa bo mogoča, če bodo s sredstvi sodelovali komuna, delovni kolektivi in turistična zveza, kajti objekt ni važen samo za razvedrilo in rekreacijo delovnih ljudi, pač pa je hkrati tudi velikega gospodarskega pomena za skupnost in sam kraj.

F.Vovk

SANACIJA BLEJSKEGA JEZERA

lejsko jezero kakor tudi ostala alpska jezera, ki nimajo dotokov, odmirajo. To jezero je brez dvoma eno od najlepših v naši državi, toda zadnja leta je voda v Blejskem jezeru posebno v pomladnih mesecih, v času tako imenovanega cvetenja vode, kot pravijo strokovnjaki, zelo grda in motna, umazana in ni več tako privlačna za domače in tuje goste, zlasti za kopalce, čeprav je temperatura vode za kopanje v poletnih mesecih zelo ugodna. Voda v Blejskem jezeru posebno v globinah nad 10 m je brez kisika in je zaradi tega biološko življenje v njej skoraj onemogočeno, kar katastrofalno vpliva na ribji zarod, ki je v Blejskem jezeru zelo bogat.

Tako stanje je iz leta v leto slabše in narekuje pristojnim, da čimprej ukrenejo vse potrebno, da se Blejsko jezero sanira oziroma, da se najde način za prečiščevanje vode v jezeru. O tem vprašanju že dalj časa razpravljajo na pristojnih forumih na Bledu in občini. Ob pomoči uprave za gozdno gospodarstvo LRS in urbanističnih institucij sta bili izdelani dve varianti za ureditev tega vprašanja. Kot najbolj ugodna in sprejemljiva oziroma izvedljiva bi bila varianta, po kateri naj bi del potoka Radovne po betonskih ceveh dovajali v jezero s kapaciteto 2 m³ vode na sekundo. Radovno bodo zajeli v Krnici. Ta odvzem vode po mnenju strokovnjakov iz Uprave za vodno gospodarstvo ne bi oviral rednega obratovanja hidrocentrale Železarne Jesenice v Vintgarju, ker ima Radovna še manjše pritoke nižje od zajetja na Krnici. V kolikor pa bi nastal problem za nemoteno obratovanje centrale v suš-

nih letnih mesecih, bodo lahko dotok vode oziroma odvod v jezero omejili ali pa sploh zaprli, da bo lahko centrala nemoteno obratovala. Istočasno bo ta ukrep koristen še zato, ker se bo voda v jezeru brez dotoka hladne vode iz Radovne ogrela in bo za kopanje bolj primerna. Zaradi tega se predvideva, da bo ne glede na potrebe centrale vodo treba večkrat ustaviti oziroma v kopalni sezoni zapirati njen dotok v jezero.

V zvezi s sanacijo Blejskega jezera je Uprava za gozdno gospodarstvo LRS v sodelovanju s tehničkim inštitutom LRS in pristojnim krajevnimi organi že v letu 1959 izdelala investicijski program, ki ga je bilo potrebno zaradi nekaterih pomanjkljivosti dopolniti in se je tako prvotno predvidena vrednost investicij od 104 milijonov dinarjev povečala za približno 229 milijonov. Predvidevajo, da bo samo za cevovod od Krnice do jezera skupaj z zajetjem na Krnici veljal okoli 159 milijonov dinarjev, razvod vode na vse strani v jezeru samem 24 milijonov, ureditev iztoka v Mlinem 18 milijonov, ter drugi stroški, kot so projekti, odškodnine za zemljišča, razna mehanska oprema in drugo pa okoli 27 milijonov dinarjev.

Ker je sanacija Blejskega jezera bolj splošnega kot pa lokalnega značaja in lokalni organi na Bledu oziroma v občini niso v stanju financirati celotnih stroškov sanacije, je tudi Izvršni svet LRS pokazal veliko razumevanje in odobril kredit iz svojih sredstev oziroma skladov v višini 65,5 milijonov dinarjev z 1 % obrest-

no mero. S tem posojilom in dotacijo 30 milijonov dinarjev, ki jo je Izvršni svet že dal v letu 1960 so dani pogoji, da se predvideni načrti sanacije realizirajo. S temi sredstvi in sredstvi, ki jih bo dala občina, ter s sredstvi, ki jih bodo prispevala nekatera podjetja v občini, se računa, da bodo v nekaj letih ta program v celoti izvršili. Dela na sanaciji jezera v manjšem obsegu so se vršila že v lanskem letu, sedaj pa so pričeli s polaganjem cevododa in skupina strojev je že pričela s terenskim delom. Predvidevajo, da bodo dober del cevododa položili že v tem letu, ostalo pa v naslednjem. V naslednjem letu bodo nadaljevali tudi z ostalimi deli, kot so ureditev iztoka v Mlinem, razvod vode po

jezeru in drugo. Tako je to važno vprašanje v glavnem že rešeno, sredstva zagotovljena in je treba samo še počakati, da se bodo izvršila dela in tako bo Blejsko jezero še naprej ostalo privlačno ter bo koristilo razvoju turistične dejavnosti na Bledu.

Na zadnji seji obeh Zborov ObLO Radovljica je bil ta program v celoti sprejet in tako zadolženi pristojni organi, da dela izvršijo v predvidenem roku. Na isti seji so odobrili najetje potrebnih kreditov za financiranje teh investicij.

N.Bulut

EKONOMIKA

PRODUKTIVNOST DELA IN OSEBNI PREJEMKI

Ker toliko govorimo o produktivnosti dela in osebnih prejemkih, je prav, da to vprašanje teoretično obdelamo tudi v našem glasilu.

V zadnjem času je bilo na več mestih rečeno in napisano, da so osebni prejemki v gospodarstvu naraščali hitreje od produktivnosti dela. To vprašanje je pomembno zato, ker se pripravljajo ukrepi, ki naj bi prejemke delavcev vsklajevali s produktivnostjo dela. To pomeni, da narašča produktivnost dela, naj se zvišajo tudi osebni prejemki, ne sme se pa dopustiti, da bi prejemki

rasli hitreje od produktivnosti, ker bi to pomenilo dajanje dohodkov tistim, ki tega niso zaslužili s svojim delom.

Oglejmo si v zvezi s tem nekaj osnovnih pojmov.

PRODUKTIVNOST DELA je stopnja učinkovitosti dela, torej primerjava med učinkom in delovno silo. Če za proizvodnjo določenega izdelka delovna sila porabi manj časa kot prej, je produktivnost dela narasla. Produktivnost je prav tako narasla, če v določeni časovni enoti naredimo več

izdelkov kakor prej.

MERJENJE PRODUKTIVNOSTI DELA

Znano je, da radi govorimo o produktivnosti dela in da pogosto poudarjamo njen porast, posebno v gospodarskih organizacijah. Navajeni smo, da produktivnost tekočega leta primerjamo s predhodnim razdobjem. Mogoče bi tudi radi primerjali svoje podatke z drugimi gospodarskimi organizacijami, posebno sorodnimi ali iz iste stroke.

Merjenje produktivnosti dela ni enostavno opravilo, zlasti v proizvodnji, kjer imamo različne izdelke. Če hočemo dobiti podatke o produktivnosti dela samo za en izdelek, moramo meriti vrsto operacij, jih seštevati in primerjati s prav tako zbranimi podatki iz prejšnjega razdobja. Merjenje je še bolj komplicirano, če en izdelek dela več ljudi, ki so celo v raznih ekonomskih enotah.

Lahko rečemo, da moramo produktivnost dela meriti po izdelkih, po delavcu, po delovnih mestih, po oddelkih, po ekonomskih enotah, obratih in končno za celo podjetje.

MERJENJE PO IZDELKU. Da bi lahko spremljali produktivnost dela, moramo imeti organizirano sodobno evidenco. Norme niso pogoj za spremljanje produktivnosti dela, ampak samo točno evidentiranje porabljenega delovnega časa za vsako operacijo, polizdelek ali izdelek. Če pa že imamo norme za te operacije, je še lažje, ker evidenca o doseganju norm avtomatično daje možnost spremljanja in analize produktivnosti dela.

Ker je možno, da vsi delavci v različnih, toda precejšnjih odstotkih poveča-

jo produktivnost dela, končni rezultat produktivnosti dela ekonomske enote je pa na primer malenkostno boljši ali celo nižji v primerjavi s preteklim letom, je treba prav to vprašanje bolje obdelati.

N.pr. deset delavcev lahko precej poveča produktivnost dela ali pospeši proizvodnjo, a en sam delavec med njimi, pri katerem se zbirajo polizdelki teh delavcev, zveča škart in produktivnost dela vse skupine bo padla, ker je naredila manj izdelkov kakor na primer lani. Prav to je vzrok, da solidna podjetja iščejo in proučujejo ravno taka delovna mesta ali delavce, ki tvorijo ozko grlo, kjer se zgubijo napor ostalih delavcev. To je obenem tudi odgovor na vprašanje, zakaj delavci presega-jo norme povprečno tudi do 30 %, ekonomska enota pa ne more preseči plana več kakor 10 %, čeprav je plan solidno narejen ravno na osnovi teh normativov.

MERJENJE PO DELAVCU

Izoliranost posameznih delavcev in operacij v proizvodnji pripelje do individualnega učinka, toda ne tudi do skupnega učinka. Posamezniki dosežejo določen učinek in na temelju tega imajo pravico na razdelitev osebnih dohodkov ali vsaj na akontacijo. Vendar bomo v naših prilikah videli končni rezultat šele potem, ko bo izdelek prodan, ko se naredi obračun proizvodnje in dosežene realizacije, ko se ugotovi in razdeli dohodek, ko se razdeli čisti dohodek in dobi del za osebne dohodke. To je zelo dolg in zapleten proces, kateremu se pa ni moč izogniti.

Na drugi strani se pa produktivnost dela meri v proizvodnji in od tod tudi izvirajo pravice delavcev na razdelitev, čeprav ti izdelki in učinki lahko ostanejo v nedokončani proizvodnji, lahko ostanejo v skladišču gotovih izdelkov, lahko so prodani, ampak niso plačani, kar pomeni, da dohodka ni, ne glede na visoko produktivnost dela. Še več, tržne cene lahko zvišajo ali znižajo dohodek, prav tako tudi davki in drugi instrumenti lahko zmanjšajo ali zvečajo dohodek neodvisno od produktivnosti dela.

To pomeni, da več faktorjev vpliva na skupek osebnih dohodkov, ki se bo izvil iz dohodka, vendar je nesporno, da bo večja produktivnost dela vselej ugodno vplivala na dohodek. Če podjetje s povečano produktivnostjo prihrani dva milijona, ne glede na to, da lahko drugi elementi dohodek zmanjšajo za 5 milijonov. Dohodek bo v tem primeru manjši za 3 milijone in ne za 5, ker je prihranek zaradi povečane produktivnosti dela v znesku 2 milijona pozitivno deloval na končni dohodek. Ker se ustvarjeni osebni dohodki delijo na temelju učinka posameznih delavcev, je nujno, da se istočasno z merjenjem produktivnosti dela posameznih operacij meri tudi produktivnost dela posameznih delavcev. Tako se bodo zbirale operacije posameznega izdelka, ne glede na to, kdo je na njem delal in istočasno se bodo zbirala tudi vsa opravila delavca, ne glede na to, s katerega izdelka se te operacije in opravila.

MERJENJE PO ENOTI PROIZVODA

Akcija "nagrajevanje po enoti proizvoda" ni bila vodena brez razlogov. Tu se namreč teži za tem, da je delo skupno, da si ljudje med seboj pomagajo, da

zmanjšujejo škart, ker ta vpliva neposredno na prejeme tiste skupine delavcev, ki dela določen izdelek. Na primer: če ima izdelek sto operacij, a dela ga 10 delavcev, bo znašal proizvod 1000 dinarjev. Kolikor izdelkov skupina naredi, toliko tisoč dinarjev bo dobila. Zaradi škarta bo prikrajšana vsa skupina, ne glede na to, kdo od te desetorice je ta škart povzročil.

Če ni takega načina obračunavanja, posameznik naredi svoje, potem pa se ga ne tiče to, da je njegov učinek propadel v drugih operacijah, čeprav končno tudi ta propadli izdelki ne bo prinesel niti njemu dovolj sredstev za kritje njegovega zaslužka.

Ker se sredstva za osebne dohodke ustvarjajo samo s tistimi izdelki, ki gredo na trg in se plačajo, delitev na ekonomske enote, na delavnice in skupine samo razdeli veliko kolektivno odgovornost delovnega kolektiva in preprečuje egoistična gledanja. In še to, tukaj so posamezne norme in dovoljeni odstotek škarta stvar same skupine in je zato nepripravnost njihove medsebojne ocene zajamčena.

Za merjenje produktivnosti dela v ekonomski enoti morajo obstojati kriteriji, ki se lahko seštevajo, dokler se ne uporabijo povprečni odstotki. To je obsežno delo. Dvig produktivnosti delavcev, ki delajo neposredno izdelke, bi se moral ujemati z dvigom njihovih pravic za prejeme iz osebnih dohodkov. To pomeni, če je produktivnost dela teh delavcev narasla za 8 %, bi se morali tudi njihovi osebni dohodki povečati za 8 %.

Drugo vprašanje je, ali bodo ti izdelki prodani, ali bodo nastale spremembe v instrumentih razdelitve, ali bo padla produktivnost podjetja kot celote pod. V tem primeru ni dovolj kritja za osebne dohodke delavca, pa lahko prejmemo 5 % (in ne 8 %) več kot preteklo leto. Da bi bila odstotka dviga produktivnosti in osebnih dohodkov enaka, je poleg dobre evidence nujno potrebno obračunavanje po enoti proizvoda to je, da gotovi izdelek daje pravico na osebne dohodke tistim, ki so pri proizvodnji tega izdelka sodelovali. To je nekakšen kompromis med individualizmom (po operacijah) in kolektivizmom (za celo podjetje). Že obračun po ekonomskih enotah je neka sredina, kompromis med posameznikom in podjetjem ali kolektivom, a skupine delavcev ali proizvodi so še nadaljnji kompromis.

MERJENJE PRODUKTIVNOSTI V PODJETJU

Produktivnost dela v podjetju se meri z ozirom na enega zaposlenega, vendar je bolje, če se meri tako, da tvori enega zaposlenega 208 opravljenih delovnih ur, ne pa dejansko zaposleni delavec. Po tem načinu odstranimo vpliv izostankov, saj upoštevamo samo dejansko opravljene ure.

ZALOGE

Kor nam povečana nedokončana proizvodnja lahko pokvari rezultate v produktivnosti dela, merjeni po gotovih izdelkih, tako nam tudi zaloge gotovih izdelkov lahko pokvari pričakovane osebne dohodke. Sedaj lahko to store tudi neplačane terjatve. Kljub povečani produktivnosti dela in kljub ekonomični proizvodnji zaloge ne dajo dohodka. Se-le, ko je realizacija plačana, se ustvari dohodek, ki je tem večji, čim cenejša je bila proizvodnja in čim višje so

bile dosežene prodajne cene ter čim ugodnejši so bili instrumenti razdelitve.

Vendar posameznik dobi večjo ali manjšo pravico na delitev osebnega dohodka, ne glede na to, ali je ta velik ali majhen, na osnovi produktivnosti svojega dela. Kdor je povečal produktivnost dela, ima večje pravice pri delitvi kakor tisti, ki dela počasneje. Samo tudi zaloge imajo svoje normative in norme in tudi pri njih obstoji optimum. Če so prevelike, ni dobro, če so premajhne, zlasti pri polizdelkih, spet ni dobro. Majhna zaloga polizdelkov lahko zavira proizvodnjo prav tako kakor slab asortiman.

NORMATIVI

Na koncu lahko zaključimo, da samo produktivnost dela še ne rešuje vsega. Obstajajo namreč faktorji, ki morajo biti med seboj vsklajeni in ki jih lahko nazivamo normative. To pomeni, da v vsaki gospodarski organizaciji obstoji optimum odnosov med produktivnostjo dela, zalogo nedokončane proizvodnje, zalogo gotovih izdelkov, prodajnimi cenami, plačilom terjatev. Na vse to mora podjetje istočasno paziti, če hoče ustvariti čim višje osebne dohodke. Da bi bilo čimveč sčedstev za razdelitev, se morajo znižati poslovni stroški, kar je normalen pojav pri zvečani produktivnosti dela in kar pomeni, da raste ekonomičnost poslovanja. Zaloge nedokončane proizvodnje ne smejo narasti, ker potem ne bo dovolj izdelkov za trg. Treba je torej dokončati produkcijo. Tudi zaloge gotovih izdelkov ne smejo narasti. Izdelke moramo prodati, da bi tako dobili možnost,

ustvariti dohodek. Vendar mora biti prodano blago tudi plačano, če hočemo priti do dohodka, iz katerega z razdelitvijo dobimo sredstva za izplačilo osebnih dohodkov, obračunanih na osnovi učinka ali produktivnosti dela.

Kadar eden od zgornjih faktorjev zataji, se bo to odražalo na osebnih dohodkih. Trenutno se lahko vsak od teh faktorjev kompenzira z nekim drugim, ampak se bo v končni liniji to vendar enkrat čutilo. N.pr. če se zmanjša produktivnost dela, se lahko zmanjšajo zaloge nedokončane proizvodnje in gotovi^h izdelkov, zveča realizacija in plačilo terjatev in se tako ustvari visok dohodek, ampak potem je spet treba daljši čas izpopolnjevati zaloge in dohodka ne bo. Ali: lahko se zvišajo prodajne cene, pa se bo spet kompenzirala slaba produktivnost dela, samo tudi to ne more dolgo trajati, ker se bo izčrpala kupna moč trga in prodaja bo zmanjšana ali pa se bo sploh ustavila.

Pradi tega je razumljivo, zakaj se glavno sedaj toliko govori o ravnotežju produktivnosti dela in osebnih prejemkov v gospodarstvu. Če se na lahek način pride do višjih osebnih dohodkov brez večjih naporov in ustrezne proiz-

vodnje, potem proizvodnja upada, a to draži blago. Tako pride do skokovitega zvišanja cen, oziroma tekovanja med cenami in osebnimi dohodki.

Pri visoki produktivnosti dela in obilici dobrih izdelkov pride do pocenitve proizvodnje in naraščanje cen ni potrebno, kupna moč ostane enaka ali pa se še izboljša. Še več, prodajne cene se lahko znižajo, kar še zveča kupno moč delavcev, povpraševanje narašča in pride do napredka v gospodarstvu.

OSEBNI PREJEMKI

V članku se vrstita termina osebni dohodki in osebni prejemki, zato ju moramo pojasniti. OSEBNI DOHODKI so del čistega dohodka, ki je namenjen za izplačilo delavcem, ampak v brutto znesku, torej z vsemi prispevki. OSEBNI PREJEMKI pa so netto osebni dohodki, ki jih delavec dobi in drugi posredni in neposredni prejemki, ki služijo delavcu za zadovoljitev njegovih družinskih potreb. To pomeni, da so delavčevi osebni prejemki tudi olajšave, ki jih ima iz sredstev skupne porabe. Vendar v gornjem članku pomenijo osebni prejemki v glavnem le netto osebne dohodke.

A. Vidic

Z A H V A L A

Zahvaljujem se vsem tovarišem gasilcem, ki so mi ob izgubi mojega očeta izrekli sožalje in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

F. T. Korošec

TEHNIKI PIŠEJO.

O SONČNI ENERGIJI

Povsod po svetu nastaja čedalje večje povpraševanje po energiji. Znanstveniki mnogih dežel si prizadevajo najti nove načine, kako izkoriščati sončno energijo boljše, izdatnejše in v večjem obsegu.

Sončno energijo lahko izkoristimo na dva načina. Sonce je velika žareča krogla, na kateri vzdržujejo atomske in jedrske reakcije temperaturo nad milijon stopinj. Žarčenje se širi v vse smeri in naša zemlja ga prejema le neznaten drobec. Pa še od teh žarkov se samo del prebije skozi ozračje in oblake do zemeljskega površja.

Približno polovico žarčenja sestavlja vidna svetloba, ki lahko sproži in povzroča kemične reakcije. Preostali nevidni del ni kemično aktiven, daje pa toploto. Obe obliki, svetlobno in toplotno, je mogoče koristno uporabiti za pogon strojev in za ogrevanje.

Najobičajnejši učinek vidne svetlobe je tako imenovana fotosinteza, to je "spajanje s pomočjo luči". Dejansko je to proces rasti rastlin, ogljikov dioksida iz zraka se spaja z vodo pod vplivom svetlobe in ob prisotnosti listnega zelenila - klorofila. Nastanejo sladkor in druge rastlinske snovi, ki jih uporabljamo kot hrano, gorivo in vlakna.

Čemu tako zanimanje znanstvenikov za sončne stroje? Premoga, plina in nafte

je še dovolj, po drugi strani pa smo na pragu izkoriščanja atomske energije. Razumeti moramo, da bo do sedaj viri starih pogonskih sredstev usahnili. Atomske energije lahko izkoriščamo le v velikih količinah, nastaja pa tudi vprašanje, kam z nevarnimi radioaktivnimi odpadki? Sončna energija pa je uporabna v majhnih količinah in je poceni. Je tako rekoč brez teže in ne potrebuje dragega prevoza do mesta porabe.

Zaloge uranskega goriva bodo trajale dlje kakor zaloge nafte in premoga, so pa tudi minljive. Sončna energija pa je skoraj neusahljiva in ni možnosti, da bi se zmanjšala v milijonih let.

Doslej so iznašli mnogo zanimivih, dasiravno ne vedno preveč praktičnih načinov uporabe sončne energije. Večina teh projektov na različne načine zbira, koncentrira sončne žarke, kajti da bi spremenili toploto v koristno delo, je potrebna razmeroma visoka temperatura. Nekaj podobnega je povečevalno steklo - leča, ki zbira žarke v gorišču.

Sončnih strojev v splošni uporabi ni. Razlogov za to je več. Velika votla zrcala, ki zbirajo sončne žarke, so zelo draga. Poleg tega jim je potreben mehanizem, ki jih stalno usmerja proti soncu. Pri napra-

vah za gretje hiš s sončno energijo sta gradivo in instalacija mnogo dražja od navadnih grelnih naprav.

Teoretično pa mnogo dejstev govori v prid uporabi sončne energije. Ob lepem sončnem dnevu pade na primer na streho srednje velike hiše količina toplote, ustrezajoča energiji 80 - 100 kg premoga.

Znanstveniki raziskujejo možnosti izrabe sonca v sledečih smereh:

1. Zbiranje in zgoščevanje. Zbiralna zrcala so bila prej večinoma steklena in zato zelo draga. Dandanes jih izdelujejo iz aluminijastih plošč, izoblikovanih v parabolično obliko.
2. Sončni stroji. To so priprave, v katerih nastaja para s takim pritiskom, da more proizvajati mehansko energijo, n.pr. poganjati črpalko za namakanje.
3. Sončno ogrevanje hiš. Tehnični problemi so tu preprostejši, kakor pri sončnih strojih, ker so temperature nižje. Metode se vrste od stene iz samih oken na južni strani hiše do velikih zbiralcev na strehi, v katerih se voda segreva in se potem pretaka skozi cevi in radiatorje v hiši. Tehnično so mogoči tudi sončni hladilniki in naprave za ohlajevanje prostorov.
4. Fotokemija. Tu skuša človek posnemati rastline - uporabljati sončno energijo pri kemičnih spremembah. Ta energija se "vskladišči" in jo pozneje po potrebi lahko z drugo kemično reakcijo sprostim in izrabimo. Kadar na primer razstavimo vodo v vodik in kisik, se za reakcijo po-

trebna energija nakopiči v obeh plinih, ko se ta dva spet spojeta v vodo, se enakovredna količina energije spet sprosti. Teoretično je s fotokemijo proces možno izvajati, vendar doslej zanj še niso našli primernih snovi. Dejstvo pa, da narava že milijone let v ogromnem merilu opravlja to preosnovo, je velika vzpodbuda znanstvenikom, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem.

5. Fotoelektrika je najnovejša možnost uporabe sončnih žarkov. Tu se svetloba pretvarja naravnost v elektriko. Svetloba pada na določene kristale in proizvaja električni tok. Ob jasnem dnevu proizvaja taka baterija okoli 100 wattov na kvadratni meter površine, pretvori pa nekako 10 % svetlobne v električno energijo.

Pri vsem tem pa je ena težava - sonce ne sije vedno. Treba je torej najti način, kako nastalo energijo shraniti. Sončni motor lahko n.pr. poganja elektromotor, elektriko pa nakopičimo v akumulatorjih. Ti so pa dragi in niso preveč ekonomični. Toploto iz zbiralca pa je mogoče shraniti v vodi, v nekaterih kemikalijah in jo v nočnih urah po potrebi odvajati.

Posredno je moč nakopičiti sončno energijo v hrani in gorivu. Ta postopek sicer že od pamtiveka izkorišča poljedelstvo, izkoristek pa je dokaj majhen. Samo en odstotek sončne energije se nakopiči v žitnem pirdelku ali drevju.

Možnosti in ovire pri izkoriščanju sončne energije pomenijo za znanost poziv za nadaljno raziskovanje. Do-

sedanji uspehi so majhni in problemov je mnogo, potrebno bo še mnogo let raziskav in proučevanj. Čeprav sicer ne moremo reči, da bi bila pred vrati

doba sončne energije, pa so že dobro znane osnovne zamisli, ki jih je nedvomno moč uresničiti.

Ing. V. Rozman

ZA RAZVEDRILLO

ARISTOKRATINJA

Meni, dragi moji, niso vseč ženske, ki so našminkane, nosijo svilene nogavice, imajo morda zlat zob itd. Vendar, kaj morem, nanoslo je tako, nekoč sem se zatreskal tudi jaz v tako aristokratinjjo.

Hodila sva na sprehode na korzo in enkrat tudi v opero. Hodila sva po ulici, jaz sem bil zaljubljen ko ščuka in nisem vedel kaj govoriti. Ona pa mi reče: "Kaj pa mislite, ste poleg vsega še državni funkcionar in bi morali biti kavalir, pa ne povabiti v gledališče li opero.

"O, pa ja," sem dejal. Preskrbel sem karte. Eno sem kupil sam eno pa mi je žrtvoval kolega. Še pomislil nisem, da nista sedeža skupaj. Moj je bil v parterju, njen v galeriji.

Tako sva šla v opero. V pavzi sva se srečala na hodniku.

"Dober večer!"

"Dober večer!"

"Kako državljanka?" sem jo vprašal.

"Hvala, dobro," mi je odgovorila in šla proti bifeju, jaz pa za njo. Oči so se ji zapičile v podstavek s tortami.

"Če bi radi torto, naročite si jo, plačam jaz."

"Merci je rekla, zgrabila torto in jo pospravila.

Jaz pa denarja nič, ali malo, mogoče za tri torte. Ona je, jaz brskam po žepih za denarjem, toda denarja ni.

Ona pospravlja torto za torto, sem ko na žerjavici, toda tiho. Naenkrat pa me je prevzela malomeščanska boječnost.

Tristo hudičev, lepo je biti kavalir, toda denar je denar. Sučem se okrog nje kakor petelinček, ona se smeje in želi, da ji dvorim. Pa pravim:

"Morava se vrniti na svoja mesta, da ne bova zamudila drugega dejanja."

"Ne bova zamudila," reče in si vzame tretjo torto. Previdno pripomnim:

"Ali ni preveč na prazen želodec? Da vam ne bo slabo?"

Ona pa: "Ne, vajena sem tega." In si vzame četrto torto. Tedaj mi kri zavre: "Daj nazaj!" - Ona se prestraši, odpre usta in zob se za-

veti.

"Saj nazaj, tristo hudičev!"

In jo je dala nazaj. Vprašam prodajalca: "Koliko plačam, tri torte?"

Prodajalec ravnodušno: "Za štiri torte, prosim!"

Kako štiri? Saj je četrta še na podstavku?"

"Že res, toda vgrmžnili ste jo in prijeli z roko."

"Kaj še", pravim, to so samo vaše fantazije!"

Toda prodajalec ostaja ravnodušen.

"Štiri torte, prosim." Ljudje se zbirajo, razpravljajo, ugotavljajo: je vgriznjena, ni vgriznjena, se smeji, jaz pa obračam žepe. Na dan privlečem raznovrstno šaro in z muko zberem za štiri

V ŠOLI!

- "Daj, Mihec, iz česa delamo čevlje?"

- "Iz usnja, tovariš učitelj."

- "Dobro". "Kje pa usnje dobimo?"

- "Od goveda!"

- "No prav, Mihec. Katera žival te to oblači in hrani?"

- "Moj oče, tovariš učitelj."

Z DUHOM ČASA

Dva psa sta se srečala na cesti.

- "Hov hov" je pozdravil prvi.

- "Kikiriki" je odzdravil drugi.

- "Kaj pa to pomeni?"

- "Danes je dobro, če znaš tuje jezike."

- "Očka, kaj je to operacija?"

- "To je smrt na obroke."

torte. Vse prerekanje je bilo odveč. Plačam, nato rečem aristokratkinji: "Pojejte, državljanka, sedaj je plačano!" Neki tip, ki ga nisem še nikoli videl: "Daj sem, bom jaz pojedel!" in poje torto, plačano z mojim denarjem.

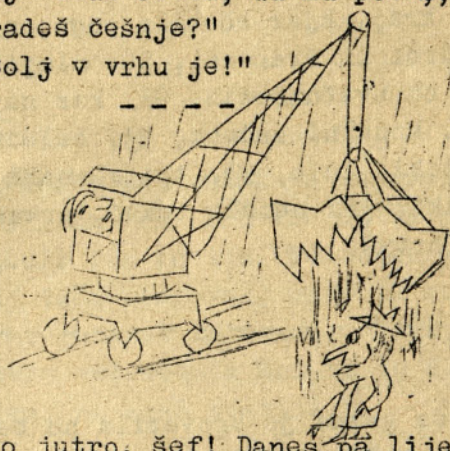
Doma mi reče ona: "To je svinjarija, to je blamaža, če nimaš denarja kaj se mi sliniš, če nimaš denarja, kaj vodiš gospodične v lokal!"

Kaj sem hotel drugega, kot da ji odgovorim: "Sreča ni v denarju državljanka!" Tako sva se razšla - "Še sreča, kajne državljani?"

- "Kje imaš očeta, da mu poveš, da kradeš češnje?"

- "Bolj v vrhu je!"

"Dobro jutro, šef! Danes pa lije, kaj?"

OBORAVNO:

1. pribor, 7. industrijska rastlina, 10. samoglasnik in soglasnik, 12. oddelek v komerciali, 18. proizvodnja, 19. izdelovalec rokavio, 20. kazalni zaimok, 21. organ vida, 22. naslov naše tovarne, 23. ribiška mreža, 24. 13 in 24. črka, 25. žensko ime, 27. predplačilo, 29. sam, 30. dvojica, 31. prislov kraja, 32. vrh v Karavankah, 34. nastane pri gorenju, 36. od - ... 37. embalaža za tekočine, 38. načrt, 39. časovna enota, 41. ljubljanska restavracija, 43. metanje, 44. popravljalec ur, 45. kraj v Makedoniji, 47. ugled, 50. nenaravna, narejena, 52. ime filmske igralkke Novak, 53. kratica za departma, 55. domača žival, 56. soglasnika, 57. ime ameriškega zunanjega ministra Ruska, 59. sprehajališče v Ljubljani, 62. komični znak za aluminij, 63. moško ime (Trubar), 65. najmočnejša karta, 67. ladijska kabina, 69. začetnik, pobudnik, 70. tuj dvoglasnik, 71. kratica na koncu pisma, 73. surovina za leseno embalažo, 74. dolžinska mera, 77. japonski likar, 78. avtomobilska značka Trsta, 79. grški bog vetra (množina), 81. pripravljena na ražnju, 83. vrsta psa (dvojina), 85. moško ime, 87. rastlinoslovje, 89. kraj, kjer so bila pogajanja med Alžirci in Francozi, 90. mlaji z napisom ob svečanostih, 91. kar narije krt, 92. kazalni zaimok, 93. beležnica, 94. preteklo leto, 95. trije enaki samoglasniki, 96. nemški tekač, prvak na 100 m (Harry).

NAVPIČNO:

1. izdelovalec očal, 2. donos žita, 3. grška črka, 4. moško ime, 5. trpljenje, 6. delo po učinku, 7. vlivanje, 8. grški junak pred Trojo, 9. ljudstvo, 10. takoj, torej, 11. kača velikanka, 12. park, 13. Ober, 14. samec domače živali, 15. 1 in 4 črka, 16. oddelek, kjer tanijo pločevino, 17. hud strup, 26. tek pri jedi, 28. pogorje v Sahari, 30. znoj, 31. potepin, postopac, 33. atomist, kdor se ukvarja z atomiko, 35. čar, privlačnost, 37. del teniške igre, 38. tunel, 40. samoglasnik in soglasnik, 42. makedonsko kolo, 43. okrajšava za milijardo, 44. pamet, 46. mladi prašič, izvrsten za pečenje, 48. prva ženska, 49. okrajšava za decimeter, 50. rezultat, uspeh, 51. dalmatinsko moško ime, 54. izraz pri števnanju, 56. načrt za izdelavo obleke, 58. egipčanski bog sonca, 60. pojav na vodi, pljusk, 61. začetnici slovenskega pisatelja (Cvetje v jeseni, Visoška Kronika), 63. Ludolfovo število, 64. okrajšava za minuto, 66. nesoglasje, 68. hlapljiva tekočina, dobro topilo in razredčilo, 69. neupravičen strah, 70. ne oditi, 72. užitek, izreden tek pri jedi, 75. starci, 76. nepriden, 78. števnik, 79. samo en, 80. konice, 81. dva lista skupaj, 82. glavno mesto gvineje, 83. otok v Jadranu, 84. svojilni pridevnik iz lastnega imena, 86. rasistična organizacija v Alžiriji, 87. bolečina, 88. oče, 89. števnik.

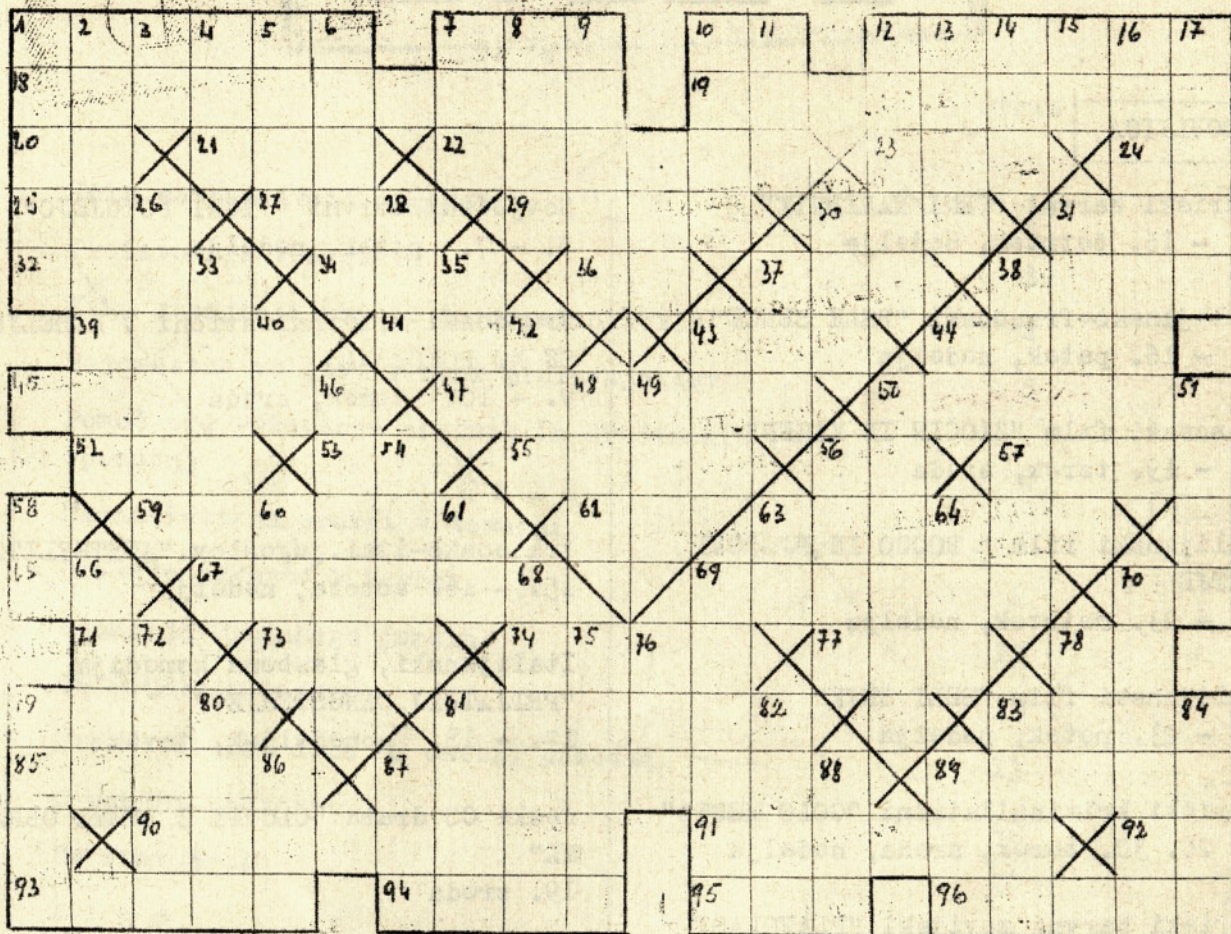
NA CESTI

- Starejša gospa je ogovorila na cesti frkolina: "Kaj neki bi rekla tvoja mama, če bi te videla kaditi na cesti!"
- "In kaj bi rekel vaš mož, če bi videl, kako ogovarjate tuje moške na cesti!"

LE TRI RA Č KE

Nevaren poklic

K R I Ž A N K A

- "Gospod, pridite raje jutri, šef je danes slabe volje."

VAJENISIL

Prvi dan v delavnici je vajenec pilil manjši kos. Pri tem mu je pilo zanašalo sem in tja. Pomočnik ga je nekaj časa opazoval, nato pa mu še enkrat pokazal in rekel: "Tega, da bi pila več vedela kot ti in šla po svojem, ne smeš pustiti."

Vajenec je strastno kadil cigareto. Pomočnik mu je rekel, da jo mora takoj dati iz roke. Dal jo je v usta.

KINO

RADOVLJICA

Ameriški barvni "ČRNI NAREDNIK"
13. - 16. četrtek, nedelja

Italijansko-francoski "BELE SENCE"
14. - 16. petek, nedelja

Francoski film "ZLOČIN IN KAZEN"
18. - 19. torek, sreda

Italijanski film "ROCCO IN NJEGOVI
BRATJE"
20. - 23. četrtek, nedelja

Italijanski film "BELI ŠEJK"
21. - 23. petek, nedelja

Ameriški kriminalistični "GOLO MESTO"
25. 26. 30. torek, sreda, nedelja

Ameriški barvni revijski "PLAVOLASI
V OČEL"
27. 29. 30. četrtek, sobota, nedelja

Francosko-jugoslovanski "NEVIHTA"
28. 30. petek, nedelja

Francoski vojni film "PREHOD PREKO RENE"
2. - 3. torek, sreda

Angleški kriminalistični "SMRT PREŽI"
4. 6. 7. četrtek, sobota, nedelja

Sovjetski barvni "TIGRI POTUJEJO"
5. - 7. petek, nedelja

Francoski kriminalistični "V NEDELJO
SE NE POKOPAVALA"
9. - 10. torek, sreda

B L E D

Francosko-ital.jugoslov. "AUSTERLITZ"
15. - 16. sobota, nedelja

Italijanski, glasbena komedija
"PRIJATELJ GANGSTERJEV"
17. - 18. ponedeljek, torek

Češki CS drama "ČLOVEK Z DVEMA OBRAZO-
MA"
19. sreda

Francoski barvni CS "BABET GRE V VOJNO"
20. - 21. četrtek, petek

Ameriški pustolovski "POSLEDNJA OBALA"
22. - 23. sobota, nedelja

Jugoslovanski "VELIKA TURNEJA"
24. - 25. ponedeljek, torek

Sovjetski barvni "NASREDINOVE SPLETKE"
26. - 27. sreda, četrtek

P O S E T N I C I

N I L A B R A Č K O
Kaj je po poklicu?

V I L A R U D A R
Reklama za ?

V S E B I N A

Stran

Delo samoupravnih organov	1
Proizvodnja v avgustu	3
Kako zmanjšati zamude terminskih rokov	4
Nadomestne volitve v zbor proizvajalcev	5
Pomoč pri reševanju osebnih in družinskih vprašanj	6
Ekonomisti na praksi v tovarni	7
Gradnja pekarnice v Lescah	8
Sanacija Blejskega jezera	12
Ob Šobčevem bazarju	10
Produktivnost dela in osebni dohodki	13
O sončni energiji	18
Za razvedrilo	20
K i n o	24

Izdaja: Tovarna verig Lesce pri Bledu - Ureja uredniški odbor - Urednik Andrej Vidic - Izhaja 15. v mesecu.

Na cesti

naj te ne gane
vsaka "kikla"

DRŽIMO SE PROMETNIH PREDPISOV

IN ZMANJŠUJMO ŠTEVILO NESREČ

MISLI NA SVOJE DOLŽNOSTI IN

NE POUJARJAJ SAMO SVOJIH PRAVIC